

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3886/2566

นาย ป. กับพวก โจทก์ นาย ก. ในฐานะผู้จัดการมรดกของนาง ส. โดยนาง ท. ผู้เข้าเป็นคู่ความแทน กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 213, ป.พ.พ. มาตรา 1605, ป.พ.พ. มาตรา 1722, ป.พ.พ. มาตรา 1750, ป.วิ.พ. มาตรา 142, ป.ที่ดิน มาตรา 61

ย่อ / หลักกฎหมาย

แม้ตามคำฟ้องของโจทก์ทั้งสามมิได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 โดยแจ้งชัดเป็นสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ แต่โจทก์ทั้งสามก็กล่าวอ้างสภาพแห่งข้อหาตามคำฟ้องว่าที่ดินพิพาททั้งสามแปลงเป็นทรัพย์มรดกของผู้ตายที่โจทก์ทั้งสามมีสิทธิรับมรดกของผู้ตายในฐานะทายาทโดยธรรม การที่โจทก์ทั้งสามนำสืบถึงข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 เกี่ยวเนื่องกับประเด็นข้อพิพาทตามคำฟ้องในการที่โจทก์ทั้งสามขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายแบ่งแยกที่ดินพิพาททั้งสามแปลงให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละหนึ่งส่วนตามกฎหมาย จึงมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการขอให้บังคับแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตาย หากใช้เป็นกรณีที่โจทก์ทั้งสามนำสืบแตกต่างกับฟ้องหรือนอกฟ้อง นอกประเด็น การที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองได้ตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายเป็นหนังสือและต่างได้ลงลายมือชื่อไว้ในหนังสือตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 กรณีต้องด้วยบทบัญญัติแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 1750 วรรคหนึ่งและวรรคสอง โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองจึงต้องผูกพันต่อกันและได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในบันทึกที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลงกันนั้น การที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาท หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ให้แก่จำเลยที่ 2 แต่เพียงผู้เดียว จึงเป็นการกระทำโดยปราศจากอำนาจและก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ทั้งสามตามสิทธิอันพึงมีพึงได้แก่โจทก์ทั้งสามตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตาย ดังนั้น โจทก์ทั้งสามย่อมมีสิทธิฟ้องร้องให้บังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 การที่จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ทั้งสามย่อมมีสิทธิขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ได้ แม้ต่อมาจำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย แต่การฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์แก่ผู้ใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ป.ที่ดิน มาตรา 61 วรรคแปด บัญญัติว่า "ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด" ดังนั้น โจทก์ทั้งสามจึงสามารถนำคำพิพากษาของศาลไปให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาได้ และการเพิกถอนดังกล่าวมิใช่หน้าที่เป็นการทำนิติกรรมที่ศาลจะสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยที่ 1 ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 213 วรรคสอง จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 ให้แก่ตนเองแล้วจำเลยที่ 1 จดทะเบียนให้จำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560 แต่เพียงผู้เดียว จากนั้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองไว้แก่สหกรณ์การเกษตร ป. เป็นการกระทำภายหลังวันที่ 6 สิงหาคม 2560 ที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลงแบ่งปัน

ทรัพย์มรดกของผู้ตายกัน โดยที่บันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือ เอกสารหมาย จ.17 ในส่วนของที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 นั้น เฉพาะแต่จำเลยทั้งสองเท่านั้น เป็นผู้มีส่วนได้รับส่วนแบ่งในที่ดินดังกล่าว จำเลยทั้งสองย่อมสามารถกระทำการนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 ได้ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกทำนิติกรรมอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกของผู้ตายที่ผู้จัดการมรดกจะทำการนิติกรรมนั้นหาได้ไม่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1722 และมีใช้กรณีที่จำเลยที่ 2 ยักยอกทรัพย์มรดกของผู้ตายส่วนที่ตนจะได้โดยรู้ถือว่าตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทอื่นที่ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1605 โจทก์ทั้งสามไม่มีสิทธิฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 ระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 กลับสู่กองมรดกของผู้ตายและบังคับให้จำเลยที่ 2 ไถ่ถอนจำนองได้ ที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 49023 บันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ. 17 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ให้แก่โจทก์ที่ 3 และที่ 2 และยังไม่มีการแบ่งปันให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายและจำเลยที่ 1 ผู้จัดการมรดกถึงแก่ความตาย ดังนั้น สิทธิและหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกย่อมสิ้นสุดลงเพราะเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้จัดการมรดก แม้จำเลยที่ 2 เข้าเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ 1 ได้ในฐานะทายาทของจำเลยที่ 1 แต่ไม่อาจบังคับให้จำเลยที่ 2 ผู้เข้าเป็นคู่ความแทนแบ่งปันที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 49023 แทนจำเลยที่ 1 ให้แก่โจทก์ที่ 3 และจำเลยที่ 2 ได้ เพราะกรณีเช่นนี้เป็นสิทธิและหน้าที่ของจำเลยที่ 1 คงพิพากษาได้แต่เพียงแสดงกรรมสิทธิ์ว่าโจทก์ที่ 3 เป็นผู้มียกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 49023 จำนวน 1 ใน 2 ส่วน เมื่อที่ดินพิพาทดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ที่ 3 และจำเลยที่ 2 ตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันมรดกของผู้ตาย โจทก์ที่ 1 และที่ 2 จึงไม่มีสิทธิแบ่งส่วนเอาจากที่ดินพิพาทดังกล่าวได้

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับให้จำเลยที่ 2 ไม่ให้มีสิทธิรับมรดกของนางสาว... ให้เพิกถอนนิติกรรมการจดทะเบียนโอนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 และที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 ระหว่างจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนางสาว... และจำเลยที่ 2 โดยให้จำเลยที่ 1 ไปดำเนินการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 กลับสู่กองมรดกของนางสาว... ให้จำเลยที่ 2 ไถ่ถอนจำนองที่ดินดังกล่าว หากจำเลยที่ 2 ไม่ดำเนินการ ให้ถือว่าคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา และบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 2 เพื่อชำระหนี้แก่โจทก์ทั้งสาม ให้จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนางสาว... แบ่งแยกที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 และ 49023 ให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละหนึ่งส่วนตามกฎหมาย หากจำเลยที่ 1 ไม่ปฏิบัติตามให้ถือว่าคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จำเลยทั้งสองให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยที่ 2 ถูกจำกัดมิให้รับมรดกที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 และ 49023 ของนางสาว... ผู้ตาย ให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 และที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 ระหว่างจำเลยทั้งสองกลับสู่กองมรดกของนางสาว... ให้จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ตามสัดส่วนที่โจทก์ทั้งสามมีสิทธิได้รับในฐานะทายาทเป็นเนื้อที่คนละ 1 ใน 4 ส่วน คิดจากเนื้อที่ 12 ไร่ 1 งาน 60 ตารางวา เป็น

เนื้อที่คนละ 3 ไร่ 40 ตารางวา จดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 ให้โจทก์ทั้งสามคนละ 1 ใน 4 ส่วน คิดจากเนื้อที่ 1 งาน 29 ตารางวา เป็นเนื้อที่คนละ 32.25 ตารางวา โดยปลดภาระจำนอง หากจำเลยที่ 2 ไม่ไถ่ถอนจำนอง ให้โจทก์ทั้งสามไถ่ถอนจำนองได้เองโดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย และจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ 49023 ให้โจทก์ทั้งสามคนละ 1 ใน 4 ส่วน คิดจากเนื้อที่ 3 งาน 24 ตารางวา เป็นเนื้อที่คนละ 81 ตารางวา หากจำเลยที่ 1 ไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา กับให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความให้ 6,000 บาท ค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 และที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 ระหว่างจำเลยทั้งสองกลับสู่กองมรดกของนางสว่าง ให้จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนใส่ชื่อโจทก์ทั้งสามในที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 คนละ 1 ใน 5 ส่วนของทรัพย์มรดก ในที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 คนละ 1 ใน 5 ส่วนของทรัพย์มรดกโดยปลดภาระจำนอง หากจำเลยที่ 2 ไม่ไถ่ถอนจำนอง ให้โจทก์ทั้งสามไถ่ถอนจำนองได้เองโดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย และในที่ดินโฉนดเลขที่ 49023 คนละ 1 ใน 5 ส่วนของทรัพย์มรดก หากจำเลยที่ 1 ไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ โจทก์ทั้งสามฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ก่อนศาลฎีกามีคำสั่งรับฎีกา จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย จำเลยที่ 2 ทายาทของจำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่คู่ความมิได้โต้เถียงกันในชั้นนี้รับฟังได้ว่า โจทก์ทั้งสามกับจำเลยที่ 2 เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันโดยเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลยที่ 1 กับนางสว่าง ผู้ตาย ซึ่งจำเลยที่ 1 กับผู้ตายจดทะเบียนสมรสเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2538 ขณะผู้ตายถึงแก่ความตาย ผู้ตายมีชื่อในทะเบียนที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 กับมีชื่อเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดเลขที่ 62649 และ 49023 ซึ่งเป็นที่ดินพิพาททั้งสามแปลง วันที่ 29 พฤษภาคม 2560 จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายโดยคำสั่งศาล หลังจากนั้นวันที่ 13 มิถุนายน 2560 จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายโอนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 ให้แก่ตน ครั้นวันที่ 1 กันยายน 2560 จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทดังกล่าวให้จำเลยที่ 2 ต่อจากนั้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 จำเลยที่ 2 จำนองที่ดินพิพาทดังกล่าวไว้แก่สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินสุวรรณภูมิสอง จำกัด และในวันที่ 1 กันยายน 2560 จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายโอนที่ดินพิพาทตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ให้จำเลยที่ 2 สำหรับคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามที่ขอให้บังคับจำเลยที่ 2 ไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 หากจำเลยที่ 2 ไม่ดำเนินการ ให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา และบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ 2 เพื่อชำระหนี้แก่โจทก์ทั้งสาม ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 2 ไม่ได้เป็นหนี้โจทก์ทั้งสาม โจทก์ทั้งสามจึงมีอาจขอให้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ 2 ได้ โจทก์ทั้งสามมิได้อุทธรณ์ ค่าขอให้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ 2 จึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ทั้งสามว่า สำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 เป็นการแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตาย และจำเลยที่ 2 ถูกกำจัดมิให้รับมรดกของผู้ตายหรือไม่ เห็นสมควรวินิจฉัยเสียก่อนว่า ที่ดินพิพาททั้งสามแปลงตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 และโฉนดเลขที่ 49023 และ 62649 เป็นทรัพย์มรดกของผู้ตายหรือไม่ เห็นว่า

โจทก์ทั้งสามนำสืบโดยได้ความจากคำเบิกความของนายเลิศศักดิ์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน พยานโจทก์ทั้งสามว่า เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองไปพบนายเลิศศักดิ์และตกลงแบ่งมรดกของผู้ตาย นายเลิศศักดิ์เป็นผู้ทำบันทึกโดยโจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้านายเลิศศักดิ์ตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 ซึ่งจำเลยที่ 1 เบิกความรับข้อเท็จจริงในข้อนี้ว่า เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 จำเลยที่ 1 ได้ทำข้อตกลงเจรจาแบ่งปันที่ดินพิพาทด้วยความสมัครใจที่ทำการผู้ใหญ่บ้านตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 และจำเลยที่ 2 ก็เบิกความรับในข้อนี้เช่นกันว่า เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 จำเลยที่ 2 เดินทางไปที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และได้ลงลายมือชื่อในบันทึกตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 หากผู้ตายยกที่ดินพิพาททั้งสามแปลงให้จำเลยที่ 2 ตามที่ผู้ตายได้แจ้งแก่จำเลยที่ 1 เนื่องจากจำเลยที่ 2 เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้ตายดังที่จำเลยทั้งสองนำสืบแล้ว จำเลยทั้งสองคงไม่ไปทำความตกลงกับโจทก์ทั้งสามเกี่ยวกับที่ดินพิพาททั้งสามแปลงตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 เป็นแน่ พฤติการณ์ที่จำเลยทั้งสองไปตกลงกับโจทก์ทั้งสามเช่นนี้ บ่งชี้ว่าจำเลยทั้งสองยอมรับว่าที่ดินพิพาททั้งสามแปลงเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย อีกทั้งเมื่อจำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย จำเลยที่ 1 ก็ระบุตามคำร้องขอว่าผู้ตายมีทรัพย์สินมรดกคือที่ดินพิพาททั้งสามแปลงดังที่ปรากฏตามคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก นอกจากนี้จำเลยที่ 1 ยังเบิกความตอบนายความโจทก์ทั้งสามถามค้านว่าหลังจากที่จำเลยที่ 1 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกแล้ว จำเลยที่ 1 ยังไม่ได้แบ่งทรัพย์สินมรดกของผู้ตายให้แก่โจทก์ทั้งสามสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2560 ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่จำเลยทั้งสองกับโจทก์ทั้งสามทำบันทึกตกลงกันตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 พยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสามที่นำสืบมาจึงมีน้ำหนักยิ่งกว่าพยานหลักฐานของจำเลยทั้งสอง ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าที่ดินพิพาททั้งสามแปลงเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ส่วนปัญหาที่ว่าบันทึกที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลงกันตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 เป็นการตกลงแบ่งปันที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตายหรือไม่นั้น แม้ตามคำฟ้องของโจทก์ทั้งสามมิได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงตามสำเนาหนังสือดังกล่าวโดยแจ้งชัดเป็นสภาพแห่งข้อหาและคำขอบังคับ แต่โจทก์ทั้งสามก็กล่าวอ้างสภาพแห่งข้อหาตามคำฟ้องว่าที่ดินพิพาททั้งสามแปลงเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตายที่โจทก์ทั้งสามมีสิทธิรับมรดกของผู้ตายในฐานะทายาทโดยธรรม การที่โจทก์ทั้งสามนำสืบถึงข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์สินมรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือเอกสารหมาย จ.17 จึงเกี่ยวเนื่องกับประเด็นข้อพิพาทตามคำฟ้องในการที่โจทก์ทั้งสามขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายแบ่งแยกที่ดินพิพาททั้งสามแปลงให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละหนึ่งส่วนตามกฎหมาย จึงมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการขอให้บังคับแบ่งปันทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย หากใช้เป็นกรณีที่โจทก์ทั้งสามนำสืบแตกต่างกับฟ้องหรือนอกฟ้อง นอกประเด็นดังที่จำเลยทั้งสองแก้ฎีกาไม่ เมื่อพิจารณابันทึกตามสำเนาหนังสือดังกล่าวซึ่งมีสาระสำคัญว่า ที่นาแปลงเลขที่ 37 หมายเลขระวาง 5739 IV เป็นที่ น.ส. 3 แบ่งออกเป็น 5 ส่วนให้แก่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสอง ที่สวนเป็นโฉนดเลขที่ 59 ระวาง 5739 IV 6206 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ให้แก่โจทก์ที่ 3 และจำเลยที่ 2 และโฉนดเลขที่ 62649 พร้อมบ้านเลขที่ 37 แบ่งให้จำเลยทั้งสอง ซึ่งที่ดินทั้งสามแปลงดังกล่าวตรงกับที่ดินพิพาททั้งสามแปลง โดยปรากฏตามสำเนาหนังสือดังกล่าวว่ามีการลงลายมือชื่อของนายเลิศศักดิ์ผู้ใหญ่บ้านและลายมือชื่อของโจทก์ทั้งสามกับจำเลยทั้งสอง โดยเฉพาะในช่องลายมือชื่อของจำเลยที่ 1 นั้นมีการระบุไว้ว่าเป็นผู้จัดการมรดกด้วย อันแสดงถึงฐานะของจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตายยังเป็นผู้จัดการมรดกที่

เป็นตัวแทนของทายาทอื่นของผู้ตายด้วย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสอง ได้ตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายเป็นหนังสือและต่างได้ลงลายมือชื่อไว้ในหนังสือดังที่ปรากฏตามสำเนาหนังสือเอกสารหมายเลข 17 กรณีด้วยบทบัญญัติแห่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1750 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การแบ่งปันทรัพย์มรดกนั้น อาจทำได้โดยทายาทต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือโดยการขายทรัพย์มรดกแล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งกันระหว่างทายาท" และวรรคสอง บัญญัติว่า "ถ้าการแบ่งปันมิได้เป็นไปตามวรรคก่อนแต่ได้ทำโดยสัญญาจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ เว้นแต่จะมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญในกรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา 850, 852 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยประนีประนอมยอมความมาใช้บังคับโดยอนุโลม" ดังนั้น บันทึกร่วมที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลงกันตามสำเนาหนังสือเอกสารหมายเลข 17 จึงเป็นกรณีที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายซึ่งได้ทำโดยสัญญาอันมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดและลงลายมือชื่อของตนซึ่งเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบไว้เป็นสำคัญ ตามวรรคสองแห่งบทบัญญัติดังกล่าว โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองจึงต้องผูกพันต่อกันและได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในบันทึกที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลงกันนั้น การที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ให้แก่จำเลยที่ 2 แต่เพียงผู้เดียว จึงเป็นการกระทำโดยปราศจากอำนาจและก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ทั้งสามตามสิทธิอันพึงมีพึงได้แก่โจทก์ทั้งสามตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตาย ดังนั้น โจทก์ทั้งสามย่อมมีสิทธิฟ้องร้องให้บังคับคดีเพื่อให้

เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือเอกสารหมายเลข 17 การที่จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ทั้งสามย่อมมีสิทธิขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทดังกล่าวระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ได้ แม้ต่อมาจำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย แต่การฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์แก่ผู้ใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 61 วรรคแปด บัญญัติว่า "ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด" ดังนั้น โจทก์ทั้งสามจึงสามารถนำคำพิพากษาของศาลไปให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาได้ และการเพิกถอนดังกล่าวมิใช่หนี้ที่เป็นการทำนิติกรรมที่ศาลจะสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาแทน

การแสดงเจตนาของจำเลยที่ 1 ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213 วรรคสอง แม้จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตายในเวลาต่อมาก็หากระทบกระทั่งถึงสิทธิที่โจทก์ทั้งสามจะขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทดังกล่าวไม่ แต่เมื่อจำเลยทั้งสองในฐานะทายาทของผู้ตายมีสิทธิในที่ดินพิพาทดังกล่าวตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายคนละ 1 ใน 5 ส่วน เช่นเดียวกับโจทก์ทั้งสาม โจทก์ทั้งสามย่อมมีสิทธิขอให้เพิกถอนการโอนที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนที่โจทก์ทั้งสามมีสิทธิเท่านั้น ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษาให้แบ่งที่ดินพิพาทตาม

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละ 1 ใน 5 ส่วน นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล ฎีกาของโจทก์ทั้งสามข้อนี้ฟังขึ้นบางส่วน ส่วนการที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทโฉนดที่ดินเลขที่ 62649 ให้แก่ตนเองแล้ว จำเลยที่ 1 จดทะเบียนให้จำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560 แต่เพียงผู้เดียว จากนั้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2561 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองไว้แก่สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินสุวรรณภูมิสอง

จำกัด เป็นการกระทำภายหลังวันที่ 6 สิงหาคม 2560 ที่โจทก์ทั้งสามและจำเลยทั้งสองตกลง แบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายกัน โดยที่บันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนา หนังสือเอกสารหมายเลข จ.17 ในส่วนของที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 นั้น เฉพาะแต่จำเลยทั้งสอง เท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งในที่ดินดังกล่าว จำเลยทั้งสองย่อมสามารถกระทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 ได้ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกทำนิติกรรมอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกของผู้ตายที่ผู้จัดการมรดกจะทำ นิติกรรมนั้นหาได้ไม่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 และมีใช้กรณีที่จำเลยที่ 2 ยักยอกทรัพย์มรดกของผู้ตาย ส่วนที่ดินจะได้โดยรู้ถือว่าตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทอื่นที่ ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 ดังที่โจทก์ทั้งสาม ฎีกา ดังนั้น โจทก์ทั้งสามไม่มีสิทธิฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทโฉนดที่ดินเลขที่ 62649 ระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 กลับสู่กองมรดกของผู้ตายและบังคับให้จำเลยที่ 2 ไล่ถอน จำนองได้ ฎีกาของโจทก์ทั้งสามข้อนี้ฟังไม่ขึ้น แต่สำหรับที่ดินพิพาทโฉนดที่ดินเลขที่ 49023 ซึ่ง ตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายตามสำเนาหนังสือเอกสารหมายเลข จ.17 นั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ให้แก่โจทก์ที่ 3 และจำเลยที่ 2 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ที่ดินพิพาทโฉนดที่ดิน เลขที่ 49023 ยังไม่มีการแบ่งปันให้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกของผู้ตายและ จำเลยที่ 1 ผู้จัดการมรดกถึงแก่ความตาย ดังนั้น สิทธิและหน้าที่ของจำเลยที่ 1 ในฐานะ ผู้จัดการมรดกย่อมสิ้นสุดลงเพราะเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้จัดการมรดก แม้จำเลยที่ 2 เข้าเป็น คู่ความแทนจำเลยที่ 1 ได้ในฐานะทายาทของจำเลยที่ 1 แต่ไม่อาจบังคับให้จำเลยที่ 2 ผู้เข้าเป็น คู่ความแทนแบ่งปันที่ดินพิพาทโฉนดที่ดินเลขที่ 49023 แทนจำเลยที่ 1 ให้แก่โจทก์ที่ 3 และจำเลยที่ 2 ได้ เพราะกรณีเช่นนี้เป็นสิทธิและหน้าที่ของจำเลยที่ 1 คงพิพากษาได้แต่เพียงแสดง กรรมสิทธิ์ว่าโจทก์ที่ 3 เป็นผู้มียกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 49023 จำนวน 1 ใน 2 ส่วน เมื่อ ที่ดินพิพาทดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ที่ 3 และจำเลยที่ 2 ตามบันทึกข้อตกลงแบ่งปัน มรดกของผู้ตาย โจทก์ที่ 1 และที่ 2 จึงไม่มีสิทธิแบ่งส่วนเอาจากที่ดินพิพาทดังกล่าวได้ที่ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยว่า ที่ดินพิพาทหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 เป็น กรรมสิทธิ์รวมระหว่างผู้ตายกับจำเลยที่ 1 ส่วนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 62649 และ 49023 เป็น สินสมรสระหว่างผู้ตายกับจำเลยที่ 1 ต้องแบ่งให้จำเลยที่ 1 ก่อนครึ่งหนึ่งตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625 (1) ประกอบมาตรา 1533 และเป็นทรัพย์มรดก ของผู้ตายครึ่งหนึ่งแล้วจึงแบ่งมรดกให้แก่โจทก์ทั้งสามต่อไปนั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของโจทก์ทั้งสามข้อนี้ฟังขึ้นบางส่วน และไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยฎีกาข้ออื่นของโจทก์ทั้งสามต่อไป เพราะไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลง อนึ่ง ที่จำเลยทั้งสองแก้ฎีกาว่า โจทก์ทั้งสามไม่มีอำนาจฟ้อง เพราะมิใช่ฟ้องจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดก จึงเป็นอุทลุมณ์นั้น เป็นการขอให้ศาลฎีกา เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ซึ่งต้องกระทำโดยการยื่นเป็นคำฟ้องฎีกาคัดค้าน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 มิใช่ขอมาในคำแก้ฎีกา จึงไม่เป็นประเด็นที่ศาลฎีกาต้องวินิจฉัยให้ พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนมรดกที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก.) เลขที่ 37 ระหว่างจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนางสว่าง แสงสระคู กับจำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560 เฉพาะส่วนที่เป็นสิทธิของโจทก์ทั้งสาม โดยให้โจทก์ทั้งสามเป็นผู้มี สิทธิในที่ดินดังกล่าวคนละ 1 ใน 5 ส่วน ให้โจทก์ที่ 3 เป็นผู้มียกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดเลขที่ 49023 1 ใน 2 ส่วน คำขอเกี่ยวกับที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 62649 และคำขออื่นให้ยก นอกจากที่แก้ให้

เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

อุไรลักษณ์ ลีธรรมชโย · สมบูรณ์ จิตรพัฒนากุล · ระเบียบ จันทกริรมย์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/3886/2566>